

Iz inozemske geografske književnosti

Norsk Geografisk Tidsskrift (Norwegian Journal of Geography), letnik 38, št. 3—4, str. 80, Oslo, November 1984

Ta dvojna številka norveškega geografskega vestnika je posvečena simpoziju »Arktični in alpski kras«, ki je bil v Oslu 1983. leta in o katerem je že poročal GV (56). To je t.i.m. tematska številka in vsebuje takorekoč izključno prispevke, ki so bili predstavljeni na omenjenem srečanju. Poleg prispevkov s tega simpozija vsebuje številka le nekaj knjižnih poročil in društvenih vesti. Vsi članki se nanašajo torej na arktični in alpski kras.

V uvodnem prispevku S.-E. Lauritzen zgoščeno predstavi norveški kras in njegovo dosedanje raziskovanje, po letih sicer kratko, zato pa toliko bolj poglobljeno in podprto z najmodernejšimi metodami. Podrobno je prikazan tudi »Projekt raziskovanja norveškega krasa«, s katerim so pričeli leta 1977 pod vodstvom E. Oestbye-a.

Drugih petnajst prispevkov sedemnajstih avtorjev iz sedmih držav (Francija, Jugoslavija, Kanada, Norveška, Poljska, Velika Britanija in ZDA) predstavlja gorski in arktični kras z različnih vidikov. Prispevki so dveh tipov, prvi se ukvarjajo s splošnimi vprašanji, drugi pa z regionalno tematiko.

V prvi skupini so štirje članki. V prispevku z naslovom Predmet ter stanje raziskav alpskega in arktičnega krasa (A. N. Palmér) nas avtor seznanj z njegovimi fizikalno-kemičnimi značilnostmi, oziroma z značilnim potekom zakrasevanja, s kratko zgodovino raziskav, na koncu pa skuša pokazati, katere raziskovalne smeri in metode so tudi za bodoče najbolj obetavne. Najbolj se zavzema za kronološka preučevanja jamskih sedimentov (U/Th, paleomagnetna preučevanja, meritve stabilnih izotopov, paleontološka raziskovanja). J. E. Mylroie primerja pleistocenska klimatska nihanja in razvoj jam. Po kratkem pregledu vplivov (neposredni stik z ledom, vpliv bližine ledu, globalni vplivi) razlaga tipe jam, njihov razvoj in vsebino glede na ohlajanje podnebj. V kanadskem Skalnem gorovju so v zadnjem desetletju zelo napredovali v poznavanju podledeniških kraških procesov. O tem, predvsem o koroziji in izločanju kalcita pod ledom, govori zadnji splošni prispevek C. C. Smarta. Ledeniška hidrologija in potencial podledeniškega zakrasevanja.

Regionalni prispevki govorijo največ o norveškem krasu, kjer se v severnem delu dežele in v višjih delih pravzaprav stikata alpski in arktični kras v tip gorskega krasa z arktičnim podnebjem. S.-E. Lauritzen poroča o datiranju kapnikov kot pripomočku za kronologijo interglacialov ter o dokazih za podledeniško zakrasevanje v dolini Glom (Svartisen). I. Schroeder poroča o jamah v nekarbonatnih kamninah, M. Bakalovic o kemizmu izbranih kraških izvirov v nekaterih norveških pokrajinah, L. Erikstad o registriranju in ohranjanju pomembnih geoloških nahajališč in ozemelj ter E. Oestbye o favnističnem raziskovanju norveških jam.

Poleg Norveške obravnavajo prispevki z regionalno tematiko še »ledeniški kras« (»kraške« oblike v samem ledu) na Svalbardih (M. Pulina), o posebnem tipu sedimentacije v podledeniški jami Castleguard v kanadskem Skalnem gorovju (C. C. Smart), o rekonstrukciji pleistocenskih sprememb v Pirenejskih na podlagi datiranja kapnikov v jamskem spletu Niaux — Lombrives — Sabart v Pirevoju vodne mreže v krasu ob zalivu Morecambe, NW Anglija (S. J. Gale), o značilnostih alpskega krasa, predvsem s speleološkega vidika, v Sloveniji (A. Kranjc) ter o krasu v gorski provinci Sagada na Filipinih (C. Muret, Y. Bousquet, S. Dufflot, J. J. Matieu).

Vsi prispevki so v angleškem jeziku, opremljeni s povzetkoma v angleščini in francoščini ter razmeroma bogato ilustrirani. Številka vsebuje 46 fotografij, skic, grafikonov in kart ter 237 enot literature. Če ne upoštevamo članka o slovenskem

krasu, so v literaturi upoštevani tudi, ne vem, ali naj rečem »le« ali »kar«, trije jugoslovanski avtorji.

Glede na to, da pripada velik del slovenskega krasa alpskemu tipu, ki je bil v pleistocenu močno poledenel, lahko rečem, da je v tem zvezku tudi za slovenske krasoslovce in speleologe precej zanimivega gradiva.

Andrej Kranjc

Rural Life and the Exploitation of Natural Resources in Highlands and High-latitude Zones. Uredila Roser Majoral in Francesc Lopez. Department of Geography, University of Barcelona, Imprenta Juvenil, Barcelona 1984. 242 strani, 46 kart, 6 diagramov, 5 skic, 24 tabel.

Zbornik drugega simpozija podkomisije »Rural Development in Highlands and High-Latitude Zones« v okviru Komisije za ruralni razvoj pri Mednarodni geografski zvezi, ki je potekal od 27. junija do 2. julija 1983 v Barceloni in Katalonskih Pirinejih, prinaša 23 referatov in geografsko predstavitev območij in problemov na ekskurzijskem delu simpozija. Urednika Roser Majoral in Francesc Lopez z univerze v Barceloni sta pohitela z redakcijo, da je zbornik lahko predstavil delo podkomisije na 25. kongresu Mednarodne geografske zveze leta 1984 v Parizu.

Uvodni referat Finca Uuna Varja, predsednika podkomisije, poudarja, kako potrebna so proučevanja gorskih in subarktičnih pokrajin. Te predstavljajo znaten del človekovega naselitvenega območja, ki pa je zaradi interesov, usmerjenih v problematiko urbaniziranih območij, precej zapostavljen. Zaradi vedno večjih potreb človeka po rekreaciji pa stopajo ta ozemlja bolj v ospredje človekovega zanimanja. Zato je simpozij poudaril vpliv turizma in rekreacije na gorska in subpolarna območja, ni pa zanemaril celotne problematike teh regij. Teoretskim izhodiščem raziskovanja agrarne problematike v subpolarnih območjih ter omejitvam in različnim »circumpolarne zone« na osnovi različnih naravnih in družbenih kriterijev, je bil posvečen edino uvodni referat.

Vsi drugi osvetljujejo najrazličnejšo agrarnogeografsko in turistično problematiko posameznih predelov. Iz severne Evrope so še štirje referati. Finca M. Nygard je opredelil pomen proučevanja finskih univerz za kmetijski razvoj Finske. Raziskave iščejo inovacije za agrarna območja z namenom, da bi zavrla depopulacijo. E. Siuruainen je na osnovi nadrobne raziskave prikazal vplive turizma na oživiljanje odročnih kmetijskih regij na Severnem Finskem. U. Varjo in K. Jyvälä pa sta preučila povezovanje laponskih jelenjerejskih farm in turistične dejavnosti ter s tem možnosti za odpiranje finskega severa. Posebno poučen je prispevek Norvežana T. Fløgnfelta, ki je razgrnil celovito turistično planiranje v redko poseljenih predelih Norveške s samosvojo raziskovalno metodologijo. Upoštevam predvsem želje in izkušnje lokalnega prebivalstva ter na tej osnovi oblikuje lastne razvojne modele.

Pet referatov so pripravili organizatorji simpozija. Štirje seznanjajo z raziskavami v katalonskih Pirinejih. In sicer je E. Barcellis proučil izrabo tal v treh različnih območjih Centralnih Pirinejev. Med njimi je regija Urgell historično, socialno-ekonomsko in populacijsko najpomembnejša, doživela v dolinskih predelih transformacijo v 18. st. (namakanje) ter se je že od začetka 19. st. specializirala v mlečno živinorejo. Njeni višji deli, kjer je poselitev segla do 1840 m, pa doživljajo depopulacijo. V regiji Campo, ki je nižja subpirinejska, je poselitev segla do 1100 m, kmetijska dejavnost pa je tradicionalna, saj živinoreja temelji na transimansi. Področje zgublja prebivalstvo, veliko površin spreminjajo v vodne zbiralnike za namakanje. V osamljeni gorski regiji Teno pa turizem in hidroenergetska izraba spreminjata tradicionalno kmetijstvo, ki se slabo prilagaja potrebam trga.